

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы прарэктар БДУКМ

_____ В. М. Міхееў

«_____» _____ 2013 г.

Рэгістрацыйны № ВД-_____ /вуч.

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ СПЕЦДЫСЦЫПЛІН

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
на вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці 1-18 01 01
Народная творчасць (па напрамках), напрамку спецыяльнасці
1-18 01 01-01 Народная творчасць (харавая музыка),
спецыялізацыі 1-18 01 01-01 02 Харавая музыка народная;
спецыяльнасці 1-16 01 10 Спевы (па напрамках), напрамку
спецыяльнасці 1-16 01 10-02 Спевы (народныя)*

Мінск
БДУКМ
2013

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Л. І. Холупава, прафесар кафедры беларускай народна-песеннай творчасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», дацэнт;

Л. В. Снапкова, дацэнт кафедры беларускай народна-песеннай творчасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А. І. Смагін, прафесар кафедры культуралогіі ПУА «Інстытут сучасных ведаў імя А. М. Шырокава», доктар мастацтвазнаўства;

З. Л. Леановіч, дацэнт кафедры харавога і вакальнага мастацтва ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАТВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай беларускай народна-песеннай творчасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 9 ад 21.05.2013 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 20.06.2013 г.)

Адказны за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказныя за выпуск: Л. І. Холупава, Л. В. Снапкова

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па дысцыпліне «Методыка выкладання спецдысцыплін» распрацавана для вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту па напрамку спецыяльнасці 1-18 01 01-01 Народная творчасць (харавая музыка) і спецыяльнасці 1-16 01 10 Спевы (народныя).

Улічваючы шматграннасць прафесіі (кіраўнік народнага хору, выкладчык дырыжыравання і пастаноўкі голасу), дысцыпліна «Методыка выкладання спецдысцыплін» ставіць сваёй задачай комплекснае развіццё і выхаванне асобы.

Прафесія «кіраўнік народнага хору» самая складаная ў выканальніцкім мастацтве. Ён павінен валодаць складаным комплексам прафесійных якасцей, якія ўвесь час папаўняюцца музычна-тэарэтычнымі і агульнакультурнымі ведамі, практычнымі навыкамі; выканальніцкай індывідуальнасцю.

Дысцыпліна «Методыка выкладання спецдысцыплін» садзейнічае сістэматызацыі ведаў спецыяльнага і агульнаадукацыйнага цыклаў (харавы клас, пастаноўка голасу, дырыжыраванне, псіхалогія, педагогіка, музычная педагогіка і г.д.).

Мэта дысцыпліны – падрыхтоўка высокапрафесійнага музыканта-педагога, які валодае тэарэтычнымі і практычнымі ведамі і навыкамі. Галоўнае – умець апірацца на іх у працы, выходзіць вакальна-харавое майстэрства і аказваць непасрэднае ўздзеянне на фарміраванне мастацкага густу, ідэйных і творчых поглядаў студэнтаў.

Асноўныя *задачы* дысцыпліны:

- фарміраванне прафесійнай накіраванасці, актыўных і зацікаўленых адносін да будучай прафесіі;
- авалодванне навыкамі тэхнікі дырыжыравання і вакальнага майстэрства, комплексам сродкаў кіравання харавым і вакальным калектывамі;
- развіццё педагагічных і арганізацыйных здольнасцей;
- развіццё навыкаў самастойнай і рэпетыцыйнай работы;
- развіццё агульнамузычных і выканальніцкіх здольнасцей;
- уменне рэалізаваць у рабоце тэарэтычныя веды, выканальніцкія навыкі, якія студэнт атрымаў у працэсе вывучэння прадметаў спецыяльнасці.

Выпускнік павінен *ведаць*:

- спецыфічныя асаблівасці выкладання дысцыпліны ў розных тыпах навучальных устаноў;

- методыку правядзення індывідуальных заняткаў;
- асаблівасці методыкі працы над музычным творам на розных этапах;
- тэарэтычныя асновы дырыжорскага і вакальнага выканальніцтва;
- сістэму сродкаў дырыжорскай і вакальнай выразнасці;
- спецыфіку падрыхтоўкі вучня да канцэртнага выступлення, да выканаўчага конкурсу;
- сучасную метадычную літаратуру па дырыжыраванні і вакальным мастацтве;

умець:

- планаваць навучальны працэс з улікам узросту і ўзроўню падрыхтоўкі навучэнцаў, паслядоўна развіваць іх музычныя здольнасці, прафесійныя ўменні і навыкі;
- праводзіць урокі розных форм і тыпаў;
- вырашаць пэўныя мастацкія і тэхнічныя задачы;
- выкладаць дырыжыраванне, пастаноўку голасу ва ўстановах музычнай адукацыі, выкарыстоўваючы класічныя і сучасныя методыкі;
- працаваць з вучэбна-метадычнай літаратурай.

Лекцыйны курс па дысцыпліне будзецца ў адпаведнасці з канцэптуальным становішчам практыка-арыентаванага падыходу, з выкарыстаннем тэхналогій праблемна-модульнага навучання і на аснове аналізу існуючых канцэпцый навучання.

Гэтая тэхналогія не толькі паглыбляе ўяўленне аб прадмеце, але і спрыяе свядомаму засваенню базавых ведаў па дысцыпліне, пабуджае да асэнсавання неабходнасці сістэматызацыі і знаходжання новых практычных сувязей паміж музычна-тэарэтычнымі, спецыяльнымі дысцыплінамі, а таксама дысцыплінамі агульнаадукацыйнага цыкла.

Пры падрыхтоўцы самастойных прац (рэфератаў) па дысцыпліне «Методыка выкладання спецдысцыплін» для найбольш эфектыўнага засваення матэрыялу студэнты выкарыстоўваюць прэзентацыйную праграму Power Point, якая ўваходзіць у пакет Microsoft Office.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне дысцыпліны «Методыка выкладання спецдысцыплін» усяго адведзена 80 гадзін, з якіх 26 гадзін – аўдыторныя заняткі (20 г. – лекцыі, 6 г. – семінары). Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў – экзамен.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Раздзелы і тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		
	усяго	лекцыі	семін.
Уводзіны	1	1	
Раздзел I. Дырыжыраванне			
<i>Тэма 1.</i> Правілы і прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату	1	1	
<i>Тэма 2.</i> Структура і значэнне аўфтакта, віды аўфтактаў	2	1	1
<i>Тэма 3.</i> Прынцыпы работы над засваеннем дырыжорскіх схем	1	1	
<i>Тэма 4.</i> Функцыі тактавання і дырыжыравання	1	1	
<i>Тэма 5.</i> Прыёмы авалодання дырыжорскімі сродкамі выразнасці (дынаміка, тэмп, фразіроўка і г.д.)	2	1	1
<i>Тэма 6.</i> Метады арганізацыі самастойнай работы студэнтаў па развіцці прафесійных навыкаў	1	1	
<i>Тэма 7.</i> Прыёмы работы над раздзяленнем функцый рук дырыжора. Унутрыдолевая пульсацыя	1		1
<i>Тэма 8.</i> Метады развіцця вакальна-харавога слыху, слыхавой увагі ў працэсе выхавання дырыжора	1	1	
<i>Тэма 9.</i> Развіццё навыкаў рэпетыцыйнай работы ў дырыжорскім класе	1	1	
<i>Тэма 10.</i> Некаторыя пытанні работы над творамі буйной формы ў класе харавога дырыжыравання	1	1	

Раздел II. Пастаноўка голасу і сольных спеваў			
<i>Тэма 11.</i> Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы вакальнага навучання	1	1	
<i>Тэма 12.</i> Звесткі аб галасавым апарате	1	1	
<i>Тэма 13.</i> Пеўчае дыханне і апора	3	2	1
<i>Тэма 14.</i> Працэс голасаўтварэння	2	2	
<i>Тэма 15.</i> Прыёмы і метады ўдасканалвання	4	2	2
<i>Тэма 16.</i> Метадалагічныя асновы фарміравання вакальнай тэхнікі і музычнай выразнасці	1	1	
<i>Тэма 17.</i> Гігіена, рэжым і хваробы голасу	1	1	
Разам...	26	20	6

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Уводзіны

Асаблівасці прафесіі дырыжора і яе поліфункцыянальнасць. Сутнасць і тэарэтычныя асновы дырыжорскага выканаўства; чатыры асноўныя стадыі працэсу гукавога ўвасаблення музычнага твора.

Паняцце «дырыжорскі жэст» як асноўны сродак інфармавання.

Раздзел I. Дырыжыванне

Тэма 1. Правілы і прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату

Арганізацыя і пастаноўка дырыжорскага апарату як паслядоўнае асваенне комплексу тэхнічных прыёмаў і іх тыпавых відаў.

Узаемазвязаныя элементы, якія складаюць дырыжорскі апарат.

Непрыгоднасць вузкіх правілаў для пастаноўкі дырыжорскага апарату.

Прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату: свабоды рухаў; графічнай яснасці рухаў; эканоміі рухаў; папярэджвання; гукарухаў; меласу; мастацкай мэтанакіраванасці.

Комплекс практыкаванняў для арганізацыі дырыжорскага апарату:

– практыкаванні, якія садзейнічаюць пастаноўцы асноўных пазіцый рук, корпуса, галавы;

– практыкаванні, якія садзейнічаюць разняволенні дырыжорскага апарату;

– практыкаванні на адчуванне апоры на дырыжорскай плоскасці пры поўнай свабодзе рукі, правільнай форме кісці і г.д.

Фарміраванне навыкаў пастаноўкі дырыжорскага апарату з магчымасцю прыцягваць увагу да сваіх адчуванняў па каардынацыі жэста і гуку.

Выработка мышачнага кантралёра.

Тэма 2. Структура і значэнне аўфтакта, віды аўфтактаў

Аўфтакт – носьбіт апераджальнай функцыі ў працэсе падрыхтоўкі выканання музыкі.

Структура аўфтакта як аналаг арганізацыі дыхальнага працэсу (элементы рухаў). *Функцыі* аўфтакта ў вызначэнні пачатковага моманту выканання, тэмпу, дынамікі і г.д. Адрозненні аўфтактаў па хуткасці, амплітудзе даўжыні, моцы, масе, накіраванасці і форме.

Напоўненасць аўфтакта. *Віды* аўфтактаў: поўны (двухфазны), няпоўны (аднафазны), затрыманы, паміждольны, кантрасны, камбінаваны і г.д.

Аўфтакт як актыўны інструмент псіхалагічнага ўздзеяння дырыжора.

Тры асноўныя становішчы «маўленчага жэста».

Тэма 3. Прынцыпы работы над засваеннем дырыжорскіх схем

Паслядоўнасць вывучэння дырыжорскіх схем (3/4; 4/4; 2/4):

- разбор структуры тактавага цыкла;
- структура жэста – кропкі і запаўняючыя іх рухі;
- правілы выканання дырыжорскіх сетак;
- адпрацоўка схемы на спецыяльных практыкаваннях без музыкі.

Біфункцыянальнасць дырыжорскага жэста. Асэнсаванне «кропкі» як асноўнага моманту фіксацыі долей такта. Класіфікацыя кропак.

Галоўны прынцып пры вывучэнні дырыжорскіх сетак: графічная дакладнасць (яснасць) рухаў; суадносіны моцных і слабых долей такта пры вядучай ролі моцнай долі; актыўныя, пасіўныя рухі.

Дырыжорскія сеткі на 2, 3, 4, структурная аснова для ўсіх памераў.

Спецыфіка дырыжыравання складаных і несіметрычных памераў.

Залежнасць выбару поўнай ці скарачанай схемы ад характару, тэмпу, выканальніцкіх задач. Трохмернасць дырыжорскага малюнка.

Тэма 4. Функцыі тактавання і дырыжыравання

Тактаванне (метранаміраванне) – аснова сучаснай дырыжорскай тэхнікі.

Галоўныя задачы дырыжывання – авалоданне дырыжорскімі прыёмамі і адбор жэстаў для ўвасаблення музычнага вобраза.

Асноўныя віды дырыжорскага мастацтва ў яго гістарычным развіцці:

– кіраванне рытмічным бокам выканання пры дапамозе стуку (рукой, нагой, палкай і інш.);

– хейраномія – мнеманічны спосаб пазначэння адноснай вышыні гуку і яго працягласці, меладычнага контуру пры дапамозе рухаў рук, пальцаў, галавы, цела;

– кіраванне выкананнем пры дапамозе ігры на інструменце (ці спевы ў хоры).

Дапаможная (ніжэйшага парадку) *тэхніка* як сукупнасць прыёмаў паказу ўступаў, зняцця гуку, паказу фермат, паўз, пустых тактаў і тактавання (пазначэнне памеру, метра, тэмпу).

Выразная (вышэйшага парадку) *тэхніка* – гэта прыёмы, з дапамогай якіх вызначаюцца змена тэмпу, дынамікі, акцэнтоўкі, артыкуляцыі, фразіроўкі, штрыхі стаката і легата; прыёмы, якія даюць уяўленне пра інтэнсіўнасць і афарбаванасць гуку. *Вобразна-выразныя* прыёмы як сукупнасць дапаможнай і выразнай тэхнікі.

Сродкі эмацыянальнага парадку і валявога ўздзеяння на выканаўцаў.

Задача дырыжора – адлюстроўванне розных эмоцый розных вобразаў, а не свой стан. Дырыжорскае мастацтва як гарманічныя суадносіны абодвух бакоў – тэхнічнага і мастацка-выразнага.

Тэма 5. Прыёмы авалодання дырыжорскімі сродкамі выразнасці (дынаміка, тэмп, фразіроўка, і г.д.)

Прырода выразнасці жэста, яго класіфікацыя. Узаемасувязь і ўзаемаабумоўленасць музыкі і жэста. Жэст як працяг эмацыянальнага стану чалавека.

Рукі як найбольш актыўная і чулая частка вобразна-зрокавага механізма. Неабходнасць прасторавага ўяўлення для вобразнай выразнасці

дырыжорскіх жэстаў.

Сродкі дырыжорскай выразнасці: дынаміка і жэст; тэмп і жэст; фразіроўка і жэст; тэмбр і жэст (увага да змены амплі-

туды, тыпу рухаў, хуткасці, актыўнасці першай долі, напоўненасці кісці і г.д.).

Экспрэсіўная функцыя дырыжора.

Тэма 6. Метады арганізацыі самастойнай работы студэнтаў на развіцці прафесійных навыкаў

Структура прафесійных навыкаў (залежнасць ад характару дзейнасці дырыжора – аналітычнай, выканальніцкай, практычнай, метадычнай).

Змест самастойных заняткаў: асваенне партытуры; развіццё навыкаў дырыжывання.

Работа над партытурай: дасканалы аналіз партытуры; асваенне партытуры за фартэпіяна; асваенне партытуры пры дапамозе ўнутранага слыху; мануальнае засваенне партытуры. Асноўныя прынцыпы самастойнай работы. Метады раздзельнага засваення. Метад параўнання.

Пошукі дырыжорскіх сродкаў для перадачы ў жэстах: дынамікі, фразіроўкі, развіцця формы, вобразна-эмацыянальнага характару музыкі і г.д.

Дыханне як крытэрыі дакладнасці дырыжорскага жэста падчас хатніх заняткаў.

Аснова самастойнай работы – развіццё слыхавой увагі, рухальных уменняў і навыкаў, пошук і адбор выразных жэстаў, развіццё дырыжорскага мыслення. Недахопы, якія сустракаюцца пры рабоце вучняў над партытурай. Фарміраванне перадрэпетыцыйнай тэхнікі.

Тэма 7. Прыёмы работы над раздзяленнем функцый рук дырыжора. Унутрыдолевая пульсацыя

Рукі – вядучая частка дырыжорскага апарату, галоўны сродак зносін з хорам. Выразныя функцыі рук. Раздзяленне функцый правай і левай рукі. Асноўныя патрабаванні да правай і левай рукі. Асноўнае адрозненне функцый левай і правай рукі. Рухальныя тыпы рук: сіметрычныя, паасобныя.

Практыкаванні над незалежнасцю рук:

- вертыкальныя рухі рукі (уверх, уніз), калі тактуе правая;
- уступы і здыманні левай рукой, калі тактуе правая;
- гарызантальныя рухі левай рукі (прывядзенне і адвядзенне), калі тактуе правая;
- кругавыя рухі левай рукі, калі тактуе правая;

– тактаванне ў розных метрах: левая рука – у трохдольным, правая – у чатырохдольным і іншыя.

Свабодная каардынацыя, незалежнасць рук – адна з самых складаных праблем тэхнікі дырыжыравання.

Метрычныя схемы, вывучэнне іх кожнай рукой паасобку.

Асаблівасці выхавання рытмічнай пульсацыі – УДП, ЛДП.

Тэма 8. Метады развіцця вакальна-харавога слыху, слыхавой увагі ў працэсе выхавання дырыжора

Выхаванне вакальна-харавога слыху і слыхавой увагі – адна з галоўных задач дысцыпліны. Дзве функцыі слыху. Аб'яднанне эмацыянальнай і слыхавой сфер, якія каардынуюцца з рухальнай – задача, якая патрабуе рашэння. Накіраванасць выканаўчай (дырыжорскай) волі. Закон «дамінанты». Слых як цэласная сістэма, якая развіваецца. Спецыфіка выхавання слыху ў працэсе вывучэння і ўвасаблення музычных твораў.

Слых – актыўны працэс, які ўключае ў сябе аналіз, сінтэз, суадносіны, супастаўленне, абагульненне і г.д.

Сістэматычнасць і паслядоўнасць у развіцці слыху. Метады, якія вядуць да яго актывізацыі і інтэнсіўнага развіцця. Выхаванне слыху ў двух напрамках: вузканакіраванае і шыроканакіраванае. Чуццё – рэтраспектыўнае, перспектыўнае. Выхаванне «слыхавой рукі», «думаючага слыху». Прыёмы развіцця слыху.

Тры накіраванасці ў развіцці слыхавой увагі: «карэктарская», «выканальніцкая», «педагагічная».

Вядучы прынцып па развіцці слыху – ад унутранага да знешняга.

Тэма 9. Развіццё навыкаў рэпетыцыйнай работы ў дырыжорскім класе

Рэпетыцыйная работа – як здольнасць у кароткі тэрмін і з найменшымі затратамі дасягнуць у рабоце з выканаўцамі найлепшых вынікаў. Тры фактары ўзаемадзеяння дырыжора з выканаўцамі. «Інструментарый дырыжора».

Асэнсаванне метадалогіі рэпетыцыйнага працэсу. Сістэматычнасць развіцця навыку рэпетыравання на занятках дырыжыравання. Метад аналогій. Развіццё здольнасці *канцэнтраваць* і *накіроўваць* слыхавую ўвагу на розныя бакі выканальніцтва. Выкарыстанне прыёму «часовага мадэлявання недакладнасцей».

Выхоўванне навыку кантралявання з устаноўкай на заўвагі тых ці іншых недакладнасцей выканання, хутка выяўляць іх прычыны і знаходзіць неабходныя сродкі для выпраўлення.

Развіццё навыку ўмення дакладна, лаканічна фармуляваць свае заўвагі, пры гэтым кантраляваць манеру трымацца перад калектывам.

Развіццё эмацыянальна-валявых якасцей. Выпрацоўка рэпетыцыйнай тэхнікі.

Развіццё навыку асэнсавання метадычных устаноўак педагога.

Тэма 10. Некаторыя пытанні работы над творамі буйной формы ў класе харавога дырыжыравання

Спецыфіка вывучэння твораў буйной формы як неабходнасць разумення цэласнасці формы, драматургіі, заканамернасці развіцця музычных вобразаў і г.д.

Падрыхтоўчая работа ўмоўна падзяляецца на тры этапы:

– агульнае ўяўленне аб музыцы, аб асноўных мастацкіх вобразах;

– паступовае паглыбленне ў сутнасць твора;

– трактоўка-інтэрпрэтацыя і тэхнічнае ўвасабленне.

Пытанні выканальніцкага аналізу:

– якую думку (змест) перадаюць аўтары (аналіз паэтычнага тэксту, гісторыя стварэння твора, канкрэтная гістарычная абстаноўка дзеяння (калі вывучаецца оперная сцэна), ці літаратурная першакрыніца (кантата, араторыя і г.д.);

– якімі музычнымі сродкамі перадаецца змест;

– якімі дырыжорскімі сродкамі і прыёмамі рэалізуецца вобраз;

– якія вакальныя, інтанацыйныя, рытмічныя, ансамблевыя і іншыя тэхнічныя складанасці ўзнікаюць у працэсе выканання.

Разуменне спецыфічнай асаблівасці опернага дырыжыравання.

Вызначэнне сцэнічнага дзеяння як адзінага псіхафізічнага працэсу, двіжучай сілай якога з'яўляецца канфлікт.

Асаблівасці падыходу ў дырыжыраванні харавых сцэн, ансамбляў, фугі, канона, рэчытатыву.

Раздел II. Пастаноўка голасу і сольных спеваў

Тэма 11. Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы вакальнага навучання

Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы навучання:

- прынцып выхаваўчага навучання;
- прынцып навуковасці;
- прынцып свядомасці;
- прынцып сувязі з жыццём (практыка) і інш.

Асноўны прынцып вакальнай педагогікі – прынцып адзінства мастацкага і тэхнічнага бакоў навучання. Прынцып паступовасці і паслядоўнасці.

Індывідуальны падыход пры індывідуальным вакальным навучанні.

Фарміраванне тэхнічных навыкаў у адзінстве з эмацыянальным падтэкстам і мастацкай выразнасцю. Глумачальна-ілюстратыўны і рэпрадуктыўны метады навучання.

Тэма 12. Звесткі аб галасавым апарате

Галасавы апарат. У яго склад уваходзяць: поласці рота і носа з прыдатчнымі поласцямі, глотка, гартань з галасавымі звязкамі, трахея, бронхі, лёгкія, грудная клетка з дыхальнымі мышцамі і дыяфрагмай, мышцы брушной поласці. Органам, дзе ўзнікае пеўчы голае, з'яўляецца гартань. Галасавыя звязкі (сапраўдныя і несапраўдныя).

Дыяфрагма – аснова грудной клеткі. Органы надстаўной трубы.

Міндаліны. Іх абарончая функцыя.

Тэма 13. Пеўчае дыханне і апора

Дыханне як энергетычны фактар, ад якога залежыць сіла і даўжыня гуку, яго тэмбравыя фарбы.

Тыпы дыхання (ключычнае, грудное, змешанае, дыяфрагмальнае або брушнае). Удых і выдых – прафесійнае майстэрства валодання пеўчым дыханнем.

Позех– метадычны прыём адвольнага апускання гартані.

Апора дыхання – уменне падтрымліваць неабходны для голасаўтварэння падскладачны ціск выдыхаемага паветра. Ас-

ноўныя крытэрыі пеўчай апоры. Адчуванне дзвюх кропак у часпеваў на апоры.

Тэма 14. Працэс голасаўтварэння

Пеўчы гук як акустычная з’ява. Асноўныя ўласцівасці гуку: вышыня, сіла, тэмбр, працяжнасць. Асаблівая якасць пеўчага гуку вібрата.

Атака гуку. Розныя варыянты ўзаемаадносін галасавых звязак і дыхання: цвёрдая, мяккая, прыдыхальная атакі гуку.

Узаемадзеянне галасавых звязак і дыхання. Распаўсюджванне гуку па паветраносных поласцях і тканках, акустычныя яго змены.

Верхнія і ніжнія рэзанатары. Галаўное і грудное рэзаніраванне, паўпрыкрытая манера спеваў.

Тэма 15. Прыёмы і метады ўдасканальвання галасавога апарату

Вакальныя практыкаванні – удасканальванне вакальных навываў:

- паўторнасць;
- спецыяльна арганізаваныя дзеянні;
- мэтанакіраванасць.

Мэты фарміравання і развіцця навываў.

Пеўчая дыкцыя. Артыкуляцыйны апарат, яго размоўная ўстаноўка. Адрозненне моўнай дыкцыі ад пеўчай. Вакальныя і музычныя патрабаванні да дыкцыі.

Галосныя ў спевах. Галоўны артыкуляцыйны орган. Выхаванне пеўчага голасу, фарміраванне вакальных галосных. Фарміраванне галоснага гуку. Якасць гуку – правільная работа артыкуляцыйных органаў. Фанетычны метады вакальнага навучання. Рэдуцыраванне галосных у працэсе спеваў. Практыкаванні па вымаўленні галосных гукаў.

Зычныя гукі ў спевах. Звонкія і глухія. Санорныя зычныя – самыя зручныя для спеваў. Выразнае вымаўленне зычных вядзе да ярчэйшага гучання голасу.

Тэма 16. Метадалагічныя асновы фарміравання вакальнай тэхнікі і музычнай выразнасці

Індывідуальны падбор твораў у суадносінах з вакальнымі, музычнымі і эмацыянальнымі здольнасцямі з улікам перспектывы развіцця.

Метадалагічная аснова падбору вакальнага твора. Прынцыпы пачатковага навучання сольным спевам. Вакальная культура спевака.

Тэма 17. Гігіена, рэжым і хваробы голасу

Норма спеўнай нагрузкі і ўзровень вакальнага майстэрства.

Прастудныя захворванні (танзіліт, фарынгіт, ларынгіт, трахеіт, бронхіт). Прафесійныя захворванні (спеўныя вузлы, незмыканне галасавых звязак).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУЖМ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

Анисимов, А. И. Дирижер-хормейстер / А. И. Анисимов. – Л. : Музыка, 1976. – 160 с.

Безбородова, Л. А. Дирижирование / Л. А. Безбородова. – М. : Флинта, 2000. – 213 с.

Беляева, В. М. Воспитание голоса в народной манере пения : метод. разработка / В. М. Беляева. – М. : ГМУ им. Гнесиных, 1980. – 44 с.

Виноградов, К. П. Работа над дикцией в хоре / К. П. Виноградов. – М. : Музыка, 1967. – 87 с.

Гинзбург, Л. М. Дирижерское исполнительство : Практика. История. Эстетика / Л. М. Гинзбург. – Л. : Музыка, 1975. – 630 с.

Дмитриев, Л. Б. Основы вокальной методики / Л. Б. Дмитриев. – М. : Музыка, 2000. – 368 с.

Ержемский, Г. Л. Психология дирижирования / Г. Л. Ержемский. – М. : Музыка, 1988. – 80 с.

Емельянов, В. В. Развитие голоса : учеб.-метод. пособие / В. В. Емельянов. – СПб. : Лань, 1997. – 96 с.

Живов, В. Л. Исполнительский анализ хорового произведения / В. Л. Живов. – М. : Музыка, 1987. – 95 с.

Зданович, А. П. Некоторые вопросы вокальной методики / А. П. Зданович. – М. : Музыка, 1965. – 147 с.

Иконникова, Л. Н. Интерпретаторская культура хорового дирижера / Л. Н. Иконникова. – Минск : Издат. центр БГУ, 2005. – 115 с.

Иванов-Радкевич, А. Пособие для начинающих дирижеров / А. Иванов-Радкевич. – М. : Музыка, 1977. – 119 с.

Казачков, С. А. Дирижерский аппарат и его постановка / С. А. Казачков. – М. : Музыка, 1967. – 130 с.

Казачков, С. А. От урока к концерту / С. А. Казачков. – Изд-во Казанского университета, 1990. – 180 с.

Когадеев, А. П. Техника хорового дирижирования / А. П. Когадеев. – Минск : Выш. шк., 1968. – 148 с.

Калугина, Н. В. Методика работы с русским народным хором : учеб. пособие / Н. В. Калугина. – 2-е изд. – М. : Музыка, 1977. – 254 с.

Кондрашин, К. П. Мир дирижера / К. П. Кондрашин. – Л. : Музыка, 1976. – 192 с.

Левандо, П. П. Анализ хоровой партитуры / П. П. Левандо. – Л. : Музыка, 1971. – 102 с.

Маталаев, Л. Н. Основы дирижерской техники / Л. Н. Маталаев. – М. : Сов. композитор, 1986. – 206 с.

Менабени, А. Г. Методика обучения сольному пению : учеб. пособие для пед. ин-тов / А. Г. Менабени. – М. : Просвещение, 1987. – 97 с.

Мусин, И. А. О воспитании дирижера : Очерки / И. А. Мусин. – Л. : Музыка, 1987. – 246 с.

Мусин, И. А. Техника дирижирования : практ. рук-во / И. А. Мусин. – 2-е изд. – Л. : Просвет.-издат. центр «Деан – АДИА–М», 1995. – 295 с.

Огороднов, Д. Воспитание певца в самодеятельном ансамбле / Д. Огороднов. – Київ : Музична Україна, 1980. – 66 с.

Ольхов, К. Б. Вопросы теории дирижерской техники и обучения хоровых дирижеров / К. Б. Ольхов. – Л. : Музыка, 1979. – 199 с.

Сивизьянов, А. С. Проблема мышечной свободы дирижера хора / А. С. Сивизьянов. – М. : Музыка, 1983. – 175 с.

Сивизьянов, А. С. Дирижерское выражение музыкальных элементов и стилей / А. С. Сивизьянов. – М. : Музыка, 1997. – 354 с.

Дадатковая

Акулов, Е. А. Оперная музыка и сценическое действие / Е. А. Акулов. – М. : ВТО, 1978. – 453 с.

Асафьев, Б. В. О хоровом искусстве / Б. В. Асафьев. – Л. : Музыка, 1980. – 216 с.

Баренбойм, Л. А. Музыкальная педагогика и исполнительство / Л. А. Баренбойм. – Л. : Музыка, Ленинград. отд-ние, 1974. – 335 с.

Баренбойм, Л. А. Путь к музицированию / Л. А. Баренбойм. – Л. : Сов. композитор, 1979. – 350 с.

Дмитриев, Л. Б. Вопросы вокальной педагогики / Л. Б. Дмитриев. – Вып. 5. – М. : Музыка, 1976. – 261 с.

Яковлева, А. Н. Вопросы вокальной педагогики / А. Н. Яковлева. – Вып. 7. – М. : Музыка, 1984. – 214 с.

Ержемский, Г. Л. Дирижеру XXI века. Психолингвистика профессии / Г. Л. Ержемский. – СПб. : Изд-во ДЕАН, 2007. – 240 с.

Ержемский, Г. Л. Закономерности и парадоксы дирижирования : Психология. Теория. Практика / Г. Л. Ержемский. – СПб. : ПКП «Деан», 1993. – 261 с.

Левандо, П. П. Хоровая фактура : монография / П. П. Левандо. – Л. : Музыка, 1984. – С. 51–68.

Ломанович, Н. И. Мастер хора / Н. И. Ломанович. – М. ; Минск : Мастацтва, 2008. – 35 с.

Мусин, И. А. Язык дирижерского жеста / И. А. Мусин. – М. : Музыка, 2007. – 232 с.

Романовский, Н. Хоровой словарь / Н. Романовский. – М. : Музыка, 2000. – 228 с.

Шиманович, Л. А. Практические формы работы в классе хорового дирижирования / Л. А. Шиманович. – Минск : Белорус. гос. консерватория, 1987. – 30 с.

Хайкин, Б. Э. Беседы о дирижерском ремесле : статьи / Б. Э. Хайкин. – М. : Сов. композитор, 1994. – 240 с.

Нотная літаратура

Дробыш, С. І. Дырыжыраванне: хрэстаматыя для народнага хору / С. І. Дробыш, С. Ф. Войцік, Л. І. Холупава. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2008. – 297 с.

Дробыш, С. І. «І песню родную люблю я...» : вучэб.-метадапам. / С. І. Дробыш, С. Ф. Войцік, Л. І. Холупава. – Мінск : Промпечать, 2008. – 120 с.

Дробыш, С. І. Хрэстаматыя па дырыжыраванні народным хорам / С. І. Дробыш, С. Ф. Войцік, Л. М. Міхліна. – Мінск : Беларусь, 1991. – 143 с.

Несцяровіч, Г. Д. Ансамбль беларускай народнай песні : вучэб. дапам. / Г. Д. Несцяровіч, Л. І. Холупава, А. І. Дубавец. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2006. – 152 с.

Сродкі дыягностыкі:

- вуснае (тэарэтычнае) апытанне па асноўных раздзелах і тэмах;
- практычныя паказы па тэхніцы дырыжыравання і вакалу;
- прадстаўленне прэзентацыі ці рэферата на зададзеную тэму;
- іспыт па дысцыпліне.

Вучэбнае выданне

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ СПЕЦДЫСЦЫПЛІН

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
на вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці 1-18 01 01
Народная творчасць (на напрамках), напрамку спецыяльнасці
1-18 01 01-01 Народная творчасць (харавая музыка),
спецыялізацыі 1-18 01 01-01 02 Харавая музыка народная;
спецыяльнасці 1-16 01 10 Спевы (на напрамках), напрамку
спецыяльнасці 1-16 01 10-02 Спевы (народныя)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2013. Фармат 60x84¹/₁₆.
Папера пісчая № 2. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,16. Ул.-выд. арк. 0,64. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
ЛІ № 02330/0003939 ад 19.05.2011.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.